

Competències transversals dels graduats de la Universitat Pompeu Fabra

Estudi promogut pel Consell Social

Resum executiu

Introducció

En els darrers anys, des de l'anomenada *Estratègia de Lisboa en educació superior*, fins les successives directrius per a la creació d'un *Espai Europeu d'Educació Superior* (EEES), s'ha insistit en la necessitat de transformar els ensenyaments universitaris en la línia d'una millor adequació a les necessitats canviants de l'anomenada societat de la informació. En aquest sentit, es recomana focalitzar els aprenentatges universitaris no només en l'adquisició de coneixements, sinó també en la d'aquelles competències bàsiques per a desenvolupar-se social i professionalment en la nova societat. Algunes d'aquestes competències van lligades a l'especificitat d'uns determinats estudis i, per tant, a una determinada perspectiva professional. D'altres, en canvi, han de ser assolides per a tots els titulats universitaris, independentment de quina sigui la seva titulació. Són el que s'anomenen les competències transversals o generals.

Aquest estudi encomanat pel Consell Social de la UPF té per objecte l'anàlisi de les competències transversals (o generals) dels graduats de la UPF, tant des del punt de vista dels propis graduats com del dels seus empleadors.

Conèixer les competències transversals dels nostres graduats, saber en quines excel·leixen i en quines mostren dèficits, determinar quines són les competències més demanades des del mercat de treball, són qüestions cabdals de cara a la posta en marxa de l'*Espai Europeu d'Educació Superior* i molt concretament en la imminent posta en marxa de nous plans d'estudis.

Mètode de treball

L'estudi s'ha elaborat a partir de dues perspectives que des del començament s'han treballat per separat i amb dos responsables diferents: la visió dels graduats (responsable: professor Jordi Guiu) i la dels seus empleadors (responsable: professor Joaquin Tena).

Per a una i altra perspectiva s'ha treballat pràcticament amb el mateix llistat de competències que el projecte Sócrates-Erasmus anomenat *Tuning Educational Structures in Europe* (Tuning). S'ha partit, doncs, d'una definició de competència transversal, i de les seves diferents concrecions, prèviament consensuada a escala europea. Això, entre d'altres avantatges, ens permet comparar alguns resultats del nostre estudi amb els obtinguts en el mateix projecte o en altres en altres similars.

Per a estudiar l'apreciació d'aquestes competències per part dels graduats s'ha treballat bàsicament a partir d'una enquesta feta per via telefònica a una mostra de 1000 graduats estratificats per titulacions. Això ens ha permès extreure conclusions fiables per al conjunt de graduats i aproximatives per a cada titulació.

La població objectiu d'aquesta enquesta ha estat el conjunt de diplomats/licenciats de la UPF, corresponent a les quatre promocions que van del 1998/99 al 2001/02 de totes les titulacions que actualment s'imparteixen a la UPF, excepte les més recents (Biologia, Ciències del Treball, Enginyeria Informàtica, Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes). S'ha optat, doncs, per limitar l'estudi a les promocions "centrals" i, excloure'n les primeres, massa allunyades de la seva formació universitària, i les darreres, que tenen una inserció professional encara problemàtica.

Aquesta selecció, motivada per raons d'ordre temporal, ens deixa de banda uns estudis de recent implantació a la UPF, però que tots ells tenen a una característiques especials: la inserció professional dels seus graduats es produeix en uns àmbits laborals molt específics: el tecnològic i el de la recerca biomèdica.

D'altra banda, per a completar la informació obtinguda mitjançant l'enquesta s'ha organitzat un grup de discussió format per graduats UPF, amb la col·laboració de l'*Associació d'Antics Alumnes*.

Pel que fa a la part relacionada amb els empleadors, inicialment es pretenia passar una enquesta similar a la anterior a un conjunt de responsables d'empreses i organitzacions que tenen contractats a graduats de la UPF, així com realitzar un seguit d'entrevistes a una mostra més reduïda de responsables amb el mateix perfil. Tanmateix, diverses dificultats, des de la que suposa identificar a un nombre suficient d'empreses que hagin contractat a graduats UPF, fins a la dificultat d'obtenir respostes a les enquestes trameses per correu electrònic, ha reduït substancialment el plantejament inicial en aquest apartat. Tot i així, finalment, s'han obtingut els resultats de catorze enquestes per correu electrònic i s'han pogut realitzar vuit entrevistes amb qüestionari obert. Finalment, el *Consell social* va organitzar un grup de discussió amb sis representants de l'àmbit d'organització i recursos humans de sis grans grups empresarials.

Tant l'enquesta als graduats com la dirigida als empleadors s'ha basat, com s'ha dit, en el següent llistat de competències del projecte Tuning (vegis el llistat del quadre següent). A les dues enquestes es demanava a les persones enquestades que valoressin de 1 (poca) a 7 (molta) la utilitat per a la feina de la competència en qüestió i el seu grau d'assoliment com a resultat del seu pas per la Universitat.

Principals resultats

Quines són les competències més importants?

En el següent quadre es pot apreciar quines són les competències considerades més importants tant pels graduats com pels empleadors, així com una classificació combinada.

Pel que fa a les apreciacions dels graduats UPF i les d'una mostra dels seus empleadors es produeix una notable correlació. Si exclouem el compromís ètic amb una valoració molt dispar, es pot dir que tan uns i altres coincideixen en les competències més valorades i en les menys valorades.

Ordenació de la importància de les competències segons graduats i empleadors

Codi Competència	Rang graduats	Rang empleadors	Rang combinat
29 Capacitat d'aprenentatge	3	1	1
14 Habilitats bàsiques en el maneig d'un ordinador	1	3	2
30 Capacitat d'adaptar-se a noves situacions	4	4	3
16 Resolució de problemes	5	5	4
12 Comunicació oral i escrita en la pròpia llengua	6	6	5
19 Habilitats interpersonals	7	7	6
27 Compromís ètic	15	2	7
36 Motivació per l'assoliment de fites	9	8	8
28 Capacitat d'aplicar els coneixements a la pràctica	10	9	9
9 Capacitat d'anàlisi i de síntesi	12	10	10
11 Capacitat d'organitzar i planificar	8	12	11
15 Capacitat de buscar i analitzar informació de fonts diverses	13	11	12
21 Treball en equip	11	17	13
33 Preocupació per la qualitat	2	22	14
17 Presa de decisions	14	13	15
22 Capacitat de treballar en un equip interdisciplinar	16	14	16
18 Capacitat de crítica i autocrítica	20	15	17
23 Capacitat de comunicar-se amb experts d'altres àrees	17	18	18
31 Capacitat per generar noves idees	22	16	19
32 Habilitats de recerca	21	20	20
10 Habilitat per treballar de forma autònoma	18	21	21
35 Iniciativa i esperit emprenedor	19	23	22
20 Lideratge	23	19	23
13 Coneixement d'una segona llengua	24	24	24
34 Disseny i gestió de projectes	25	26	25
26 Apreciació de la diversitat i la multiculturalitat	27	25	26
24 Habilitat de treballar en un context internacional	26	27	27
25 Coneixement de cultures i costums d'altres països	28	28	28

Els graduats, en quines competències se senten més ben preparats?

Si atenem a les seves pròpies valoracions, podem dir que se senten ben preparats en quatre competències que consideren molt importants des del punt de vista professional:

- Preocupació per la qualitat
- Capacitat d'aprenentatge
- Comunicació oral i escrita en la pròpia llengua
- Capacitat de buscar i analitzar informació de fonts diverses.

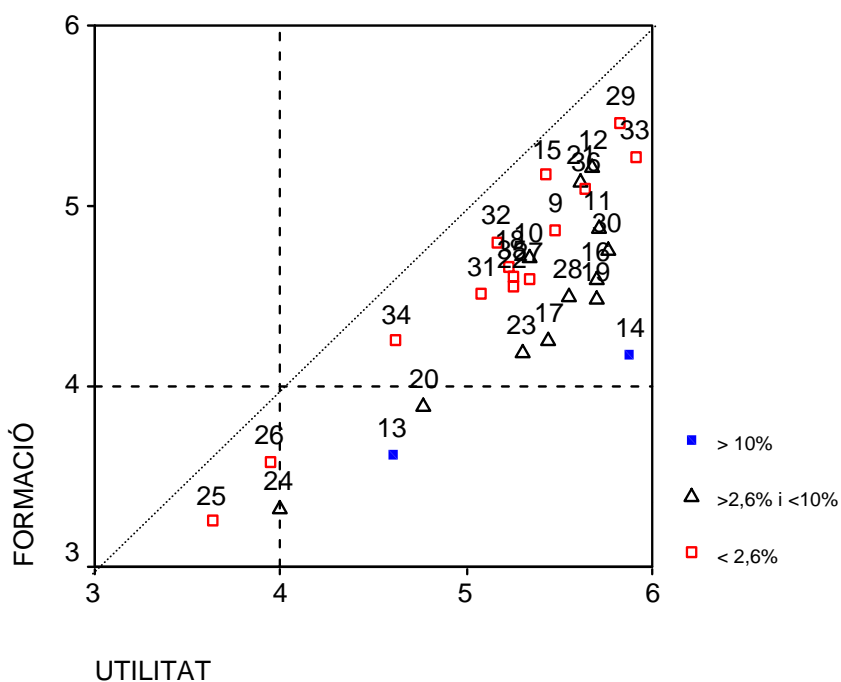
I, més en general, podem dir que s'aprecia una associació positiva entre la utilitat i la formació rebuda a la UPF per al conjunt de les competències.

No obstant i això, tal i com es pot apreciar en el gràfic següent, tots els punts queden situats sota la diagonal, fet que indica que les valoracions mitjanes de les formacions obtingudes sempre són inferiors a les valoracions mitjanes de les utilitats.

Mitjanes d'utilitat i formació

des d'1 (poca) fins a 7 (molta)

% de titulats que reclamen més formació

Els graduats, en quines competències se senten insuficientment preparats?

Als graduats se'ls va demanar que citessin com a màxim dues competències per les quals no havien adquirit suficient formació a la UPF però que, en canvi, els haurien estat molt útils en la seva activitat professional. Els resultats més destacables són els següents:

- Un de cada quatre estudiants se sent insuficientment preparat en el coneixement d'una segona llengua.
- Un 14% reconeixen dèficits de formació en les habilitats bàsiques en el maneig d'un ordinador.
- A més, un altre percentatge significatiu dels titulats manifesten mancances en la capacitat d'aplicar els coneixements a la pràctica (9%) i un altre 8% manifesten mancances en habilitats interpersonals, com són la capacitat de persuasió o la de relació.

Val a dir que si bé en la valoració de determinades competències hi ha notables diferències entre estudis o grups d'estudis, pel que fa al reconeixement d'una insuficient formació en una segona llengua o en habilitats informàtiques bàsiques i ha una forta coincidència en tots els estudis analitzats (amb l'excepció, potser, de Periodisme i Traducció i Interpretació).

Conclusions

1) Una primera conclusió d'aquest estudi ha de ser constatar que tan els nostres graduats com els seus empleadors valoren com a **molt importants la adquisició de competències transversals** de cara a l'exercici professional.

2) D'altra banda, uns i altres, consideren que en la pràctica totalitat de les competències analitzades, tant la seva adquisició en el seu pas per la universitat (graduats) com el seu domini professional (empleadors) **estan per sota del que seria desitjable**.

3) En qualsevol cas, d'entre totes les competències transversals analitzades els graduats de la UPF se senten més **ben formats** en:

- Una capacitat bàsica, que segueix sent fonamental des del punt de vista professional i sobre la que avui hi ha dubtes que el pas per a la Universitat garanteixi: la **comunicació oral i escrita en la pròpia llengua**.

- Una habilitat cognitiva que segons les més importants agències internacionals ha de figurar en el centre de la formació: la **capacitat d'aprenentatge**.
- Una capacitat cabdal en l'anomenada societat de la informació: la de **buscar i analitzar informació de fonts diverses**.
- Un factor clarament relacionat amb l'excel·lència: la **preocupació per la qualitat**.

Val a dir que totes elles són competències que no només són molt valorades en el mercat de treball sinó que constitueixen el nucli dur del que avui s'espera de la Universitat com a institució formadora de professionals. Junt a les funcions tradicionals de transmissora del saber, de formació de ciutadans i de mirall crític del món que ens envolta, avui es demana a la Universitat posar l'accent justament en la formació de persones competents en l'adquisició de nous coneixements, en la gestió d'informació i en la comunicació.

4) Els graduats UPF es consideren **poc formats** en dues competències instrumentals que des del seu punt de vista són molt importants per a la seva bona integració en el món professional:

- **El coneixement d'una segona llengua**
- **Habilitats bàsiques en el maneig d'un ordinador.**

El primer punt no suposa cap sorpresa. L'escàs coneixement de les segones llengües és un dèficit no ja del nostres universitaris, sinó del nostre sistema educatiu en general. Cal dir, però, que fins al moment aquest punt no s'ha plantejat com un objectiu prioritari de la formació universitària.

Més sorprenent és la constatació de la segona deficiència. Especialment quan és formulada pels titulats d'una universitat com la UPF que des dels seus inicis s'ha caracteritzat per disposar de bons equipaments informàtics i per la utilització en molts estudis de les aules d'informàtica.

5) La valoració de la utilitat de les diferents competències no es distribueix per igual entre tots els graduats. Aquesta valoració varia clarament segons titulacions i segons treballin en empreses privades, autònomament o en el sector públic, cosa que aconsella avançar en el coneixement d'aquestes valoracions específiques.

6) Des del punt de vista dels empleadors enquestats, els graduats UPF destaquen per les seves habilitats en el **maneig dels ordinadors** (en contraposició a la preocupació dels graduats), per la **capacitat d'aprenentatge** i **treball en equip**, pel seu **comprimís ètic**, per la seva **motivació per l'assoliment de fites** i per la **comunicació oral i escrita en la seva pròpia llengua**. Pel

contrari, estan molt insatisfets amb el grau de realització de les següents competències: resolució de problemes, capacitat d'adaptar-se a noves situacions, creativitat, capacitat de comunicar-se amb experts d'altres àrees i lideratge.

7) En canvi, des del punt de vista dels empleadors participants en el grup de discussió, els graduats UPF destaquen per la seva **disciplina de treball, l'alta potencialitat tècnica, la recerca de qualitat i la capacitat d'esforç**. Consideren, però, que, en comparació a altres graduats universitaris d'altres universitats, els graduats UPF són **menys madurs**, junt amb una certa actitud d'esperar que els coses les vinguin donades, enlloc de contribuir a generar-les per ells mateixos.

Annex

Fitxa tècnica de l'enquesta als graduats UPF

La població objectiu de l'enquesta és el conjunt de diplomats/licenciats de la UPF, corresponent a les quatre promocions que van del 1998/99 al 2001/02, de totes les titulacions que actualment s'imparteixen a la UPF, excepte les més recents (Biologia, Ciències del Treball, Enginyeria Informàtica, Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes). La mostra d'aquesta població serà de 1000 graduats, estratificats per titulacions segons el quadre adjunt.

Estudis	Graduats 98/99	Graduats 99/00	Graduats 00/01	Graduats 01/02	Total graduats	Mostra
Administració i Dir. d'Empreses	164	211	181	201	757	138
C. Polítiques i de l'Administració	64	87	85	80	316	58
Comunicació Audiovisual	67	72	72	73	284	52
Dret	218	227	241	221	907	165
Economia	139	156	145	132	572	104
Humanitats	84	106	117	101	408	74
Periodisme	70	63	70	59	262	48
Traducció i Interpretació	105	105	85	94	389	71
Ciències Empresariales	251	261	217	231	960	175
Relacions Laborals	182	142	169	137	630	115
Total UPF	1344	1430	1382	1329	5485	1000

Opinòmetre ha estat l'empresa encarregada de seleccionar la mostra, realitzar l'enquesta per via telefònica. El qüestionari i l'anàlisi de dades ha estat realitzat per l'equip tècnic de la UPF.

L'enquesta als empleadors

Les enquestes dutes a terme amb els empleadors dels graduats de la UPF han estat respostes bàsicament pel Departament de Recursos Humans d'empreses bàsicament de serveis de diferents dimensions. Aquestes empreses majoritàriament recluten titulats d'Administració d'Empresa, Empresariales i Economia.

Sector d'activitat de l'empresa

	Freqüència	Percentatge
Auditoria	2	15,38%
Banca	2	15,38%
Químiques	2	15,38%
Advocats	1	7,69%
Automoció	1	7,69%
Corredoria Assegurances	1	7,69%
Financer	1	7,69%
Producció audiovisual	1	7,69%
Serveis	1	7,69%
Transport	1	7,69%